

De verwachte capaciteit aan JGZ-artsen in Noorde "Opleiden is een must"

In de regio Noordelijk Zuid-Holland gaat binnen nu en tien jaar dertig procent van de JGZ-artsen met pensioen. Dat blijkt uit een onderzoek van de GGD Den Haag naar de behoefte aan artsen jeugdgezondheidszorg (JGZ) in deze regio voor de komende tien jaar. Aanleiding voor dit onderzoek was de raming van het Capaciteitsorgaan van de landelijke capaciteit aan JGZ-artsen in de komende tien jaar.

■ HERRE VAN KAAM EN MARIEKE HENNEMAN-ROOS

Uit het regionale GGD-onderzoek Noordelijk Zuid-Holland (Haaglanden, Hollands Midden en Zuid-Holland West) blijkt dat dertig procent van de JGZ-artsen die bij de thuiszorg of bij de GGD werkzaam zijn, binnen tien jaar met

pensioen gaat. In de thuiszorg ligt dit percentage op 45 procent. Voorts blijkt dat de instellingen in de regio naar een ander opleidingsprofiel van de JGZ-arts streven: er is een groeiende behoefte aan jeugdartsen die zijn opgeleid volgens de profielregistratie van de opleiding Arts Maatschappij en Gezondheid.

Om de komende jaren de kwaliteit van de jeugdgezondheidszorg en voldoende instroom aan nieuwe JGZ-artsen te kunnen garanderen, moet de regio gezamenlijk artsen opleiden. Ook zouden de thuiszorginstellingen kunnen streven naar grotere dienstverbanden, zoals die bij GGD'en gebruikelijk zijn. Nu de komende jaren veel nieuwe artsen in de regio gaan werken, kunnen thuiszorginstellingen naar grotere dienstverbanden gaan streven.

De wensen ten aanzien van de verhouding tussen het aantal basisartsen, artsen JGZ en artsen M&G liggen bij de GGD en de thuiszorginstellingen dicht bij elkaar. Dit biedt kansen voor regio-breed gezamenlijk opleiden en intensieve uitwisseling tussen instellingen. Uit de reacties van de instellingen in de regio op het landelijke onderzoek van het Capaciteitsorgaan blijkt dat zij volop aan de slag zijn gegaan om in te spelen op de te verwachten ontwikkelingen.

Landelijke capaciteitsraming

In 2007 bracht het Capaciteitsorgaan een raming uit over de te verwachten capaciteit aan JGZ-artsen in de komende tien jaar. Basis voor dit onderzoek vormen een landelijke inventarisatie van JGZ-artsen die werkzaam zijn bij GGD en thuiszorginstellingen en een enquête. Deze enquête ging over de verwachtingen die de instellingen hebben over de ontwikkelingen in de zorgvraag, mogelijke substitutie-effecten en verbeteringen in de werkwijze door grotere efficiency. Uit het onderzoek blijkt

k Zuid-Holland

dat in Nederland de komende jaren in de JGZ een flink aantal artsen opgeleid moet worden om aan de verwachte vraag te kunnen voldoen. De jeugdgezondheidszorgorganisaties in de regio Noordelijk Zuid-Holland hebben van dit onderzoek een vertaling naar de lokale situatie gemaakt.

Het regionale onderzoek

Het onderzoek in de regio Noordelijk Zuid-Holland is op initiatief van de GGD Den Haag uitgevoerd door de Vreelandgroep Organisatieadviseurs, dat ook met het Capaciteitsorgaan de landelijke inventarisatie in de jeugdgezondheidszorg uitvoerde.¹⁾ Alle relevante instellingen hebben gegevens verstrekt over het aantal werkzame JGZ-artsen, hun genoten opleiding, de omvang van hun dienstverband en hun leeftijd. Ze hebben voorts een inschatting gemaakt van de veranderende capaciteitsvraag, door te kijken naar onderwerpen als taakherschikking, veranderende zorgvraag, epidemiologische, sociaal-culturele en demografische ontwikkelingen.

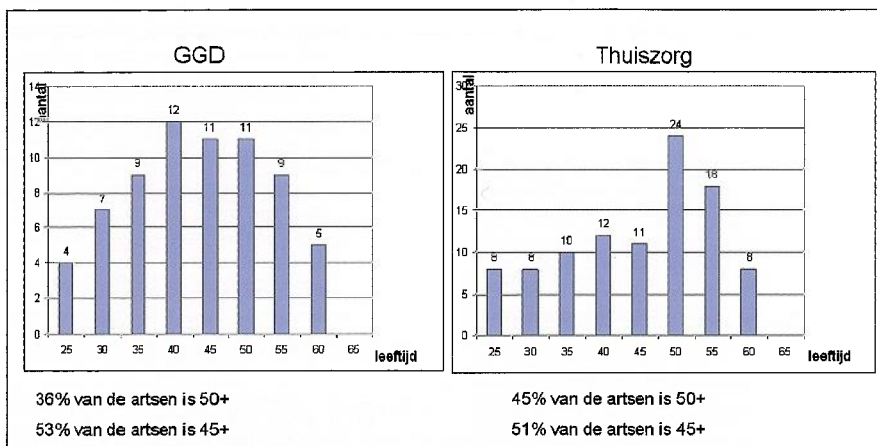
In het onderzoek stonden drie vragen centraal:

Hoe zal de zorgvraag in de jeugdgezondheidszorg zich ontwikkelen en welke efficiencywinst is mogelijk te verwachten door veranderingen in de werkwijze?

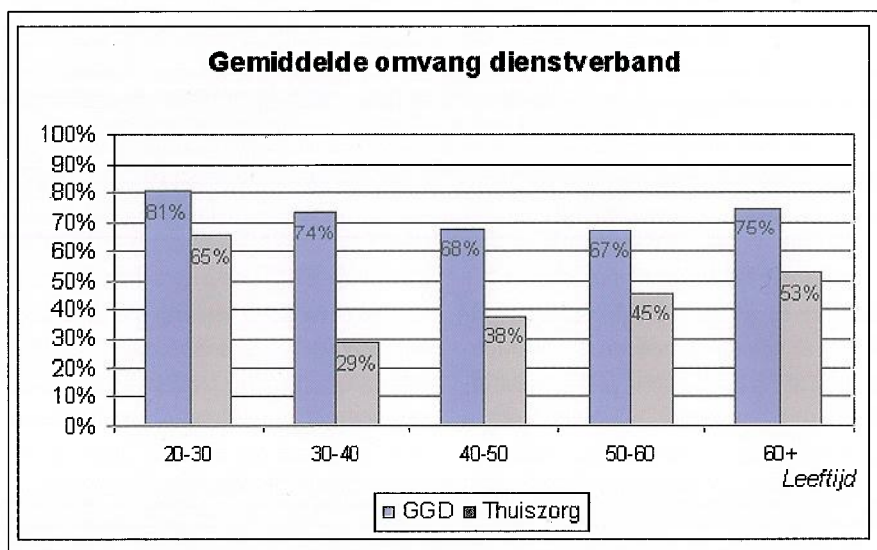
Hoe zal de capaciteit van de JGZ-artsen in de regio zich naar verwachting gaan ontwikkelen?

Wat betekent dit voor de regio?

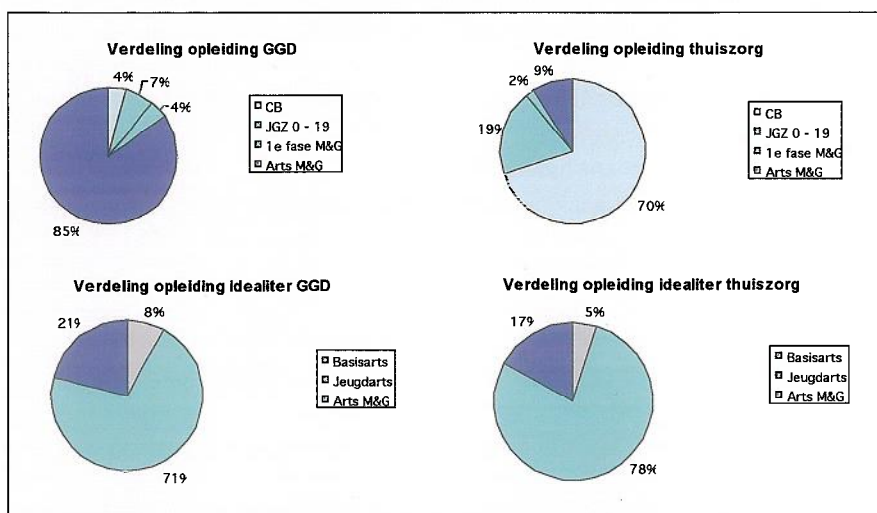
In het onderzoek van het Capaciteitsorgaan zijn alle JGZ-instellingen in Nederland gevraagd naar hun verwachtingen rondom de zorgvraag en de werkwijze. Hierbij is gekeken naar te verwachten epidemiologische en sociaal-culturele ontwikkelingen, de invloed van taakherschikking en mogelijke efficiencyverbeteringen. Op basis van de respons van de instellingen en het werk van de Advieskamer Jeugdgezondheidszorg heeft

Figuur 1: Leeftijdsopbouw JGZ artsen in de regio Den Haag e.o.

Figuur 2: Omvang van de dienstverbanden van de JGZ artsen in de regio Den Haag e.o.

Figuur 3: Gewenste opleidingsprofielen JGZ artsen in de regio Den Haag e.o.

het Capaciteitsorgaan een bandbreedte aangegeven waarbinnen de te verwachten zorgvraag te plaatsen is. In het regionale onderzoek is dezelfde bandbreedte gebruikt. De schatting is dat de vraag naar JGZ over tien jaar tien tot vijftig procent zal toenemen. In de regio Noordelijk Zuid-Holland is ook gekeken naar de te verwachten demografische ontwikkelingen. Deze verwachtingen gaan uit van een lichte afname van de omvang van de doelgroep.

Gemiddelde leeftijd van de JGZ-arts

De inventarisatie van de huidige capaciteit in Noordelijk Zuid-Holland toont aan dat de gemiddelde leeftijd van de JGZ-artsen hoog is. De thuiszorg is procentueel gezien wat meer 'vergrijsd' dan de GGD, 45 procent van de artsen in de thuiszorg is vijftig jaar of ouder tegenover 36 procent van de JGZ-artsen bij de GGD. Regiobreed zien we dat 30 procent van de artsen vijftig jaar of ouder is. De JGZ zal dus de komende jaren geconfronteerd worden met een substantiële uitstroom van artsen.

Omvang van het dienstverband

JGZ-artsen bij de GGD blijken gemiddeld een groter dienstverband te hebben dan bij de thuiszorg. Het gemiddelde dienstverband bij de GGD is 70 procent en in de thuiszorg 42 procent.

Huidige en gewenste verhouding tussen basisarts, JGZ-arts en arts M&G

Tot slot blijkt uit het onderzoek dat de huidige verhouding tussen basisartsen, JGZ-artsen en artsen M&G niet overeenkomt met de gewenste verhouding. Opvallend is wel dat thuiszorg en GGD een vrijwel overeenkomstige ideale verhouding voor zich zien. Dit biedt kansen voor een regiobrede gezamenlijke opleidingsinspanning en intensievere uitwisseling van JGZ-artsen tussen instellingen.

Conclusies

Op basis van de gewenste verhouding tussen het aantal basisartsen, artsen JGZ en artsen M&G, de verwachte ontwikkelingen van de zorgvraag, de verwachte ontwikkelingen in werkwijze

en de uitstroom uit de instellingen, is te concluderen dat de GGD'en in de regio Noordelijk Zuid-Holland in tien jaar tijd dertig tot veertig artsen dienen op te leiden. Dit zijn drie à vier artsen per jaar. Gelet op het gewenste opleidingsprofiel zal de nadruk sterk moeten liggen op de eerste fase van de huidige opleiding Maatschappij en Gezondheid, die leidt tot de profielregistratie Jeugdgezondheidszorg.

De JGZ zal de komende jaren geconfronteerd worden met een substantiële uitstroom van artsen

In de thuiszorg in de regio zullen onder dezelfde aannames naar verwachting in tien jaar tijd tachtig tot honderd artsen opgeleid moeten worden. Dit zijn twee artsen per instelling per jaar. Maar wanneer de dienstverbanden in de thuiszorg even groot kunnen worden als bij de GGD, kan worden volstaan met één arts per instelling per jaar. Omdat veel JGZ-artsen de komende jaren zullen uitstromen, zullen nieuwe artsen aangenomen gaan worden: een goed moment om extra te letten op de omvang van het dienstverband.

Reacties uit de regio op de capaciteitsstudie

"In het interne opleidingsbeleid van onze GGD omschrijven we hoeveel artsen we van welk niveau en in welke frequentie willen opleiden. De resultaten van het onderzoek geven ons als GGD concrete richtlijnen om dit toekomstgericht in te vullen. Het onderzoek inspireert mij ook om na te denken over de capaciteit van de andere profielen van Maatschappij en Gezondheid." (Ton van Dijk, Directeur GGD Den Haag)

"Het zou goed zijn om het aannamebeleid aan te passen, zodat er grotere dienstverbanden komen. Sommige thuiszorgen zijn hier al mee bezig. We streven naar een integrale benadering van JGZ 0-19, waardoor artsen tussen de GGD en de thuiszorg uitwisselbaar zijn." (Ineke van Kampen, Manager JGZ, GGD HM)

"Meavita Opgroeïende Kinderen herkent de conclusies van het onderzoek. Voor onze organisatie hebben we de signalen op tijd opgepakt waardoor we de toekomst met vertrouwen tegemoet zien. We hebben de afgelopen twee jaar zeven jonge, enthousiaste artsen aangenomen met dienstverbanden van 24 tot 36 uur." (Mary von Franken, Manager Meavita Opgroeïende Kinderen)

"Voor onze organisatie is het nodig dat we meer geregistreerde jeugdartsen opleiden. Op basis van het onderzoek hebben we in ons werkgebied daarom nieuwe afspraken gemaakt over het laten instromen van artsen in de opleiding. Gestreefd wordt nu naar twee artsen per jaar per werkgebied." (Rita Gelauf, stafarts Careyn Jeugd en Gezin)

"Opleiden is een must! Individuele artsen worden sterker, en dat maakt ook de organisatie sterker. Werven en opleiden gebeuren actief. Jonge artsen met ambitie kunnen we aan de organisatie binden door ze een opleiding in het vooruitzicht te stellen. Het is belangrijk dat we de organisatie ook op managementniveau meenemen in onze ambitie om een opleidings-GGD te zijn. We moeten er voor zorgen dat mensen die praktijkbegeleider of praktijkopleider zijn de tijd, ruimte en mogelijkheden krijgen om die taak met erkenning van de directie en het management te kunnen vervullen. We willen onze manier van opleiden onderdeel laten zijn van het opleidingsbeleid binnen de organisatie." (Ineke van Kampen, Manager JGZ, GGD HM)

Herre van Kaam, Vreelandgroep Organisatieadviseurs
Marieke Henneman-Roos, GGD Den Haag

1) Aan het onderzoek werkten de volgende instellingen mee:

- ActiVite, Thuiszorg Groot Rijnland
- Careyn
- Florence
- GGD Den Haag
- GGD Hollands Midden, vestiging Gouda
- GGD Hollands Midden, vestiging Leiden
- GGD Zuid-Holland West
- Meavita
- Valent
- VierstroomZorging